

С.В. БРІК, О.О. ФАЛЬЧЕНКО

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ І АУДИТУ СУМНІВНОЇ ТА БЕЗНАДІЙНОЇ ГРОШОВОЇ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Облік і аудит сумнівної та безнадійної грошової дебіторської заборгованості відіграють важливу роль у забезпеченні фінансової стійкості підприємств та їх ефективного управління активами. В умовах економічної нестабільності, що триває в Україні, зокрема через зовнішні та внутрішні виклики, зростає кількість непогашених боргів. Підприємства повинні своєчасно реагувати на можливі фінансові ризики, пов'язані з невиконанням контрагентами своїх зобов'язань, та забезпечувати точність і прозорість своєї фінансової звітності. Від правильного ведення обліку сумнівної та безнадійної заборгованості залежить реалістичне відображення фінансового стану компанії. Аудит сумнівної та безнадійної заборгованості є невід'ємною частиною перевірки достовірності фінансової звітності. Аудиторські перевірки зосереджуються на оцінці обґрунтованості формування резервів, коректності списання безнадійних боргів, а також на відповідності облікової політики підприємства чинним нормативним вимогам. Це забезпечує контроль за фінансовими операціями підприємства та підвищує довіру до фінансової звітності з боку інвесторів, кредиторів і інших зацікавлених сторін. Проблема обліку та аудиту дебіторської заборгованості набуває особливої актуальності через економічні виклики, пов'язані з війною та нестабільністю ринкових умов. Підприємства стикаються з підвищеними ризиками неплатоспроможності своїх контрагентів, що зумовлює необхідність постійного вдосконалення підходів до обліку сумнівних боргів і їх аудиту. Сучасні виклики вимагають від українських підприємств адаптації до нових умов і вдосконалення систем управління дебіторською заборгованістю, що передбачає інтеграцію нових методів оцінки кредитних ризиків та підвищення ефективності внутрішнього контролю. Ключовими аспектами обліку та аудиту сумнівної і безнадійної заборгованості є формування резервів, своєчасне визнання заборгованості як безнадійної та документальне підтвердження правомірності її списання. Отже, облік і аудит сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості є важливими інструментами управління фінансовими ризиками на підприємстві. Правильне застосування законодавчих норм і стандартів бухгалтерського обліку дозволяє підприємствам мінімізувати втрати, підвищити ефективність своєї діяльності та забезпечити достовірність фінансової звітності.

Ключові слова: дебіторська заборгованість; сумнівна дебіторська заборгованість; безнадійна дебіторська заборгованість облік дебіторської заборгованості; аудит дебіторської заборгованості

S. BRIK, O. FALCHENKO

BASIC ASPECTS OF ACCOUNT AND AUDIT OF CIRCULATING ASSETS OF ENTERPRISE

The accounting and auditing of doubtful and bad debt receivables play a crucial role in ensuring the financial stability of enterprises and the effective management of their assets. Amid the ongoing economic instability in Ukraine, particularly due to external and internal challenges, the number of unpaid debts is increasing. Companies must respond promptly to potential financial risks related to non-fulfillment of obligations by their counterparties and ensure the accuracy and transparency of their financial reporting. Proper accounting for doubtful and bad debts is essential for a realistic reflection of a company's financial condition. The audit of doubtful and bad debts is an integral part of verifying the accuracy of financial statements. Audit reviews focus on assessing the reasonableness of reserve formation, the correctness of writing off bad debts, and the compliance of the company's accounting policies with current regulatory requirements. This ensures control over the company's financial operations and enhances investor, creditor, and stakeholder trust in the financial statements. The issue of accounting and auditing receivables has gained particular relevance due to the economic challenges associated with the war and unstable market conditions. Companies face increased risks of insolvency from their counterparties, which necessitates continuous improvement of approaches to the accounting of doubtful debts and their audit. Modern challenges require Ukrainian enterprises to adapt to new conditions and improve their receivables management systems, including integrating new methods of credit risk assessment and enhancing the effectiveness of internal control. Key aspects of accounting and auditing doubtful and bad debts include the formation of reserves, timely recognition of debts as bad, and documentary confirmation of the legality of their write-off. Therefore, accounting and auditing doubtful and bad receivables are essential tools for managing financial risks at enterprises. The correct application of legislative norms and accounting standards allows companies to minimize losses, improve the efficiency of their operations, and ensure the accuracy of financial reporting.

Keywords: accounts receivable; doubtful receivables; bad debt accounting accounts receivable; audit of receivables

Вступ. Законодавство України щодо обліку та аудиту дебіторської заборгованості часто змінюється, і підприємствам важко слідувати постійним змінам. Відсутність чітких правил та стандартів ускладнює формування резервів та списання безнадійних боргів. Через складну економічну ситуацію багато підприємств не можуть ефективно працювати з дебіторами, що збільшує ризики неплатоспроможності. Крім того, значні затримки в роботі судової системи заважають оперативному вирішенню питань щодо визнання заборгованості безнадійною. Війна спричинила суттєві зміни у фінансовому стані підприємств, що вплинуло на зростання сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості. Багато підприємств втратили можливість погашати свої зобов'язання через руйнування активів, втрату ринків збуту або евакуацію. Економічна криза, спричинена війною, значно ускладнила прогнозування і управління дебіторською заборгованістю. Це призводить до значного збільшення обсягів безнадійної

заборгованості, яку складно відобразити у фінансовій звітності належним чином. Аудитори часто стикаються з труднощами в оцінці ризиків сумнівної та безнадійної заборгованості через нестачу якісної інформації про фінансовий стан контрагентів, що ускладнює процес підтвердження резервів та правомірності списання безнадійних боргів. У кризовий період компанії не завжди мають змогу належним чином оцінювати ризики неплатоспроможності своїх контрагентів. Аудиторам також бракує доступу до своєчасної і точної інформації про стан підприємств, що ускладнює проведення якісного аудиту.

Аналіз стану питання. Маємо на сьогодні проблеми обліку та аудиту сумнівної і безнадійної дебіторської заборгованості пов'язані з економічною нестабільністю, недосконалою правовою базою та слабкою фінансовою інфраструктурою. Покращення цих аспектів вимагатиме інтеграції міжнародних стандартів, розвитку фінансових інструментів та вдосконалення управлінських рішень у сфері

дебіторської заборгованості.

Мета роботи. Метою даної статті є дослідження сутності обліку сумнівної та безнадійної грошової дебіторської заборгованості, організаційних засад аудиту операцій з дебіторською заборгованістю, що сприятиме удосконаленню організації та методики аудиту в цілому.

Аналіз основних досягнень і літератури. Праці таких авторів, як В.Ф. Палій і В. Бутинець, детально висвітлюють процеси обліку дебіторської заборгованості та принципи її аудиту. У своїх роботах Кузьмінський А.М. та Чумаченко М.Г. пропонують методичні підходи до аналізу та обліку ризиків дебіторської заборгованості, а також акцентують увагу на проблемах в управлінні фінансами в умовах кризи. Дослідження авторів таких як І. Бакалінський та О. Вишневський присвячені викликам і перспективам впровадження міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, зокрема щодо дебіторської заборгованості. О. Пархоменко та інші автори в своїх публікаціях аналізують проблеми обліку та аудиту в умовах кризи, зокрема через вплив економічної нестабільності, яка поглиблює ризики непогашення заборгованості.

Викладення основного матеріалу дослідження.

Дебіторська заборгованість – це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату [1].

Класифікація дебіторської заборгованості [1]:

- довгострокова дебіторська заборгованість - сума дебіторської заборгованості, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після дванадцяти місяців з дати балансу;

- поточна дебіторська заборгованість – сума дебіторської заборгованості, яка виникає в ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

Необхідно відмітити, що для потреб класифікації заборгованості в бухгалтерському обліку (довгострокова чи поточна) строк погашення дебіторської заборгованості визначається датою, яка була вказана в договорі, а не датою, коли вона фактично була погашена.

Дебіторська заборгованість оцінюється за первісною вартістю [1]. У разі відстрочення платежу за продукцію, товари, роботи, послуги з утворенням від цього різниці між справедливою вартістю дебіторської заборгованості та номінальною сумою грошових коштів та/або їх еквівалентів, що підлягають отриманню за продукцію, товари, роботи, послуги, така різниця визнається дебіторською заборгованістю за нарахованими доходами (процентами) у періоді її нарахування.

Поточна дебіторська заборгованість, яка є фінансовим активом (крім придбаної заборгованості та заборгованості, призначеної для продажу), включається до підсумку балансу за чистою реалізаційною вартістю. Для визначення чистої реалізаційної вартості на дату балансу обчислюється величина резерву сумнівних боргів.

У статті «Дебіторська заборгованість за продукцію товари, роботи, послуги» відображається

заборгованість покупців або замовників за надані їм продукцію, товари, роботи або послуги (крім заборгованості, яка забезпечена векселем, якщо така інформація наводиться в окремій статті), скоригована на резерв сумнівних боргів (нетто).

Величину резерву сумнівних боргів визначають за одним із методів [1]: застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості або застосування коефіцієнта сумнівності.

За методом абсолютної суми сумнівної заборгованості величину резерву визначають на підставі аналізу платоспроможності окремих дебіторів.

Причому сумнівний борг – поточна дебіторська заборгованість, щодо якої є невпевненість в її погашенні боржником [1].

Нарахування суми резерву сумнівних боргів за звітний період показують у звіті про фінансові результати у складі інших операційних витрат [1].

Для обліку дебіторської заборгованості застосовуються два класи рахунків [2]:

- клас 1 «Необоротні активи», рахунок 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи» - призначений для обліку дебіторської заборгованості фізичних та юридичних осіб, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після дванадцяти місяців з дати балансу, для обліку активів, використання яких, як очікується, неможливо протягом дванадцяти місяців з дати балансу, а також для обліку інших необоротних активів, які не знайшли безпосереднього відображення на інших рахунках обліку необоротних активів;

- клас 3 «Кошти, розрахунки та інші активи»:

а) рахунок 34 «Короткострокові векселі одержані» - призначений для обліку заборгованості покупців, замовників та інших дебіторів за відвантажену продукцію (товари), виконані роботи, надані послуги та за іншими операціями, яка забезпечена векселями;

б) рахунок 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» - призначений для узагальнення інформації про розрахунки з покупцями та замовниками за відвантажену продукцію, товари, виконані роботи й послуги, крім заборгованості, яка забезпечена векселем, а також узагальнення інформації про розрахунки з учасниками промислово-фінансової групи;

в) рахунок 37 «Розрахунки з різними дебіторами» - призначений для обліку розрахунків за поточною дебіторською заборгованістю з різними дебіторами за авансами виданими, нарахованими доходами, за претензіями, за відшкодуванням завданих збитків, за позиками членів кредитних спілок та за іншими операціями.

Безнадійна дебіторська заборгованість – це поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує впевненість про її неповернення боржником або за якою минув строк позивної давності [1].

Позовна давність - це строк, у межах якого особа може звернутися до суду з вимогою про захист свого цивільного права або інтересу. Загальна позовна давність встановлюється тривалістю у 3 роки [3].

Також маємо визначення сумнівного боргу - це поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує невпевненість її погашення боржником [1].

Крім того, чиста реалізаційна вартість дебіторської заборгованості – це сума поточної дебіторської заборгованості за вирахуванням резерву сумнівних боргів [1].

Перш ніж стати безнадійною, дебіторська заборгованість, як правило, визнається сумнівною та для неї формується резерв сумнівних боргів. Коли ж дебіторська заборгованість визнається безнадійною, її виключають з активів, а величина резерву сумнівних боргів зменшується.

Розрахунок резерву за допомогою коефіцієнта сумнівності має декілька способів [1]:

- з визначенням питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході
- класифікації дебіторської заборгованості за строками непогашення;
- визначення середньої питомої ваги списаної протягом періоду дебіторської заборгованості в сумі дебіторської заборгованості на початок відповідного періоду за попередні 3 – 5 років.

Резерв сумнівних боргів мають право не створювати лише особи, указані в НП(С)БО 25 [4], а саме:

- підприємства, які ведуть спрощений бухгалтерський облік доходів та витрат відповідно до податкового законодавства, тобто юридичні особи – платники єдиного податку 3 групи [5];
- невідприємницькі товариства;
- мікропідприємства – юридичні особи [6].

Ці особи можуть включати до підсумку балансу поточну дебіторську заборгованість у фактичній сумі без створення резерву сумнівних боргів [4].

Усі інші підприємства зобов'язані створювати резерв сумнівних боргів у бухгалтерському обліку [1,4].

Резерв сумнівних боргів створюють за заборгованістю, яка виникає під час нормального операційного циклу або яку буде погашено протягом 12 місяців із дати балансу, тобто за поточною дебіторською заборгованістю [1].

Поточна дебіторська заборгованість, яка є фінансовим активом (крім придбаної заборгованості та заборгованості, призначеної для продажу), включається до підсумку балансу за чистою реалізаційною вартістю. Для визначення чистої реалізаційної вартості на дату балансу й обчислюється величина резерву сумнівних боргів [1].

У примітках до фінансової звітності має бути наведено залишок резерву сумнівних боргів за кожною статтею поточної дебіторської заборгованості, його утворення та використання у звітному році [1].

Тому резерв сумнівних боргів створюється за наступними статтями:

- «Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги» (р. 1125 Балансу);
- «Векселі одержані» (р. 1120 Балансу);
- «Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків» (р. 1145 Балансу);

- «Інша поточна дебіторська заборгованість» (р. 1155 Балансу).

Податковий облік з податку на прибуток резерву сумнівних боргів та безнадійної грошової дебіторської заборгованості залежить від статусу платника податку на прибуток.

Платники податку на прибуток, які при визначенні об'єкта оподаткування враховують податкові різниці, фінансовий результат податкового (звітного) періоду збільшують на суму витрат [5]:

- на формування резерву сумнівних боргів відповідно до НП(С)БО або МСФЗ;
- від списання дебіторської заборгованості понад суми резерву сумнівних боргів.

Фінансовий результат до оподаткування зменшується на суму [5]:

- коригування (зменшення) резерву сумнівних боргів, на яку збільшився фінансовий результат до оподаткування відповідно до НП(С)БО або МСФЗ;
- списаної дебіторської заборгованості (у тому числі за рахунок створеного резерву сумнівних боргів) [5].

Платники податку на прибуток, що не застосовують податкові різниці при визначенні об'єкта оподаткування показують у податковому обліку операції з резервом сумнівних боргів та безнадійною дебіторською заборгованістю виключно за бухгалтерськими правилами [5].

Коригування фінансового результату, стосовно резерву сумнівних боргів відображаються в додатку РІ до рядка 03 РІ податкової декларації:

- у рядку 2.1.2 "Сума витрат на формування резерву сумнівних боргів або резерв очікуваних кредитних збитків (зменшення корисності активів) відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності (підпункт 139.2.1 пункту 139.2 статті 139 розділу III Податкового кодексу України)" додатка РІ – при збільшенні суми витрат зі створення резерву сумнівних боргів;

- у рядку 2.2.2 "Сума коригування (зменшення) резерву сумнівних боргів або резерв очікуваних кредитних збитків (зменшення корисності активів), на яку збільшився фінансовий результат до оподаткування відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності (підпункт 139.2.2 пункту 139.2 статті 139 розділу III Податкового кодексу України)" додатка РІ – при зменшенні суми витрат зі створення резерву сумнівних боргів;

Списана безнадійна грошова дебіторська заборгованість відображається у:

- рядку 2.1.3 "Сума витрат від списання дебіторської заборгованості понад суму резерву сумнівних боргів або понад резерв очікуваних кредитних збитків (зменшення корисності активів) (підпункт 139.2.1 пункту 139.2 статті 139 розділу III Податкового кодексу України)"

- рядку 2.2.3 "Сума списаної дебіторської заборгованості (у тому числі за рахунок створеного резерву сумнівних боргів або резерв очікуваних кредитних збитків (зменшення корисності активів)),

що відповідає ознакам, визначеним підпунктом 14.1.11 пункту 14.1 статті 14 Податкового кодексу України (підпункт 139.2.2 пункту 139.2 статті 139 розділу III Податкового кодексу України)" додатка РІ [7].

Платники податку на додану вартість (ПДВ) визнають свої податкові зобов'язання залежно від дати відбуття певних подій, згідно з наступними умовами [5]:

- датою зарахування коштів від покупця/замовника на банківський рахунок платника податку, як оплати товарів або послуг, що підлягають постачанню. У разі оплати за товари або послуги готівкою, датою вважається дата оприбуткування коштів до каси;

- датою відвантаження товарів (або датою оформлення митної декларації у разі експорту товарів), а для послуг — датою оформлення документа, що підтверджує факт постачання послуги.

Після відвантаження товарів (постачання послуг), підприємство нараховує податкові зобов'язання з ПДВ на основі бази оподаткування [5].

По факту визнання дебіторської заборгованості безнадійною, вона підлягає списанню з урахуванням ПДВ, відповідно до вартості оплачених товарів/послуг (з ПДВ).

При цьому, платник податків втрачає право на податковий кредит за такими товарами/послугами [5].

Якщо підприємство впевнено, що дебіторська заборгованість повернена не буде (наявність відомостей про ліквідацію боржника або про його банкрутство), або термін позовної давності за такою заборгованістю минув, то слід розглядати її як безнадійну та списувати з балансу.

На підставі наявних документів (якими можуть бути - витяг з ЄДР про ліквідацію боржника, акт інвентаризації розрахунків та протокол інвентаризаційної комісії, висновок юридичної служби про минулий термін позовної давності) керівником підприємства видається наказ про визнання відповідної дебіторської заборгованості безнадійною та списання її з балансу.

На підставі наказу бухгалтер оформлює первинний документ у вигляді бухгалтерської довідки на списання безнадійної дебіторської заборгованості та реєструє її в обліку.

Суму списаної дебіторської заборгованості відображають на позабалансовому субрахунку 071 «Списана дебіторська заборгованість» та зберігають протягом 3 років після списання для подальшого спостереження щодо можливості стягнення заборгованості у разі зміни майнового стану боржника.

Якщо контрагент вирішить погасити раніше списану безнадійну заборгованість, борг буде виключений з позабалансового субрахунку 071 [8].

Аудит дебіторської заборгованості є тим засобом, що може визначити її достовірне відображення у фінансовій звітності, сприяти підвищенню якості зібраної інформації, прозорості та достовірності даних щодо розрахункових операцій, пов'язаних з реалізацією готової продукції, товарів робіт та послуг [9].

Організація контролю бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості забезпечує безумовне дотримання виконання договірних зобов'язань, підвищення платіжної дисципліни. Реальність існування дебіторської заборгованості, визначення політики контролю своєчасного погашення дебіторської заборгованості є актуальними питаннями керівництва суб'єкта господарювання [10].

Серед основних проблем з цього напрямку слід виділити:

- відсутність чітких критеріїв для визначення сумнівної та безнадійної заборгованості, що ускладнює аудиторам аналіз точності бухгалтерських записів;

- недостатня оцінка ризиків неплатоспроможності дебіторів, що призводить до недостатнього формування резервів під сумнівні борги;

- недоліки у веденні документації, що створює труднощі для аудиторів при перевірці легітимності цих операцій;

- проблеми з оцінкою безнадійної заборгованості та з визначенням, коли саме борг слід вважати безнадійним, оскільки деякі борги можуть бути частково погашеними, або підприємство не може довести безнадійність заборгованості юридично;

- недооцінка впливу сумнівної заборгованості на фінансові результати та показники чистого прибутку, що може призводити до спотворення фінансової звітності.

Серед можливих рішень перелічених проблем головними є перевірка аудитором відповідності облікової політики підприємства стандартам бухгалтерського обліку та рекомендаціям. Підприємствам рекомендується впроваджувати чіткі внутрішні правила для класифікації боргів.

При проведенні аудиту необхідно проводити більш детальний аналіз фінансового стану дебіторів та використовувати сучасні методи прогнозування ризиків. Аудитор повинен оцінювати якість даних, на яких ґрунтується ця оцінка [11].

Введення чіткої документації для всіх етапів роботи з дебіторами на підприємстві повинно забезпечити чіткий облік та виявлення безнадійної та сумнівної дебіторської заборгованості. Аудиторам слід рекомендувати підприємствам покращити внутрішній контроль за документуванням боргів.

Аудитори повинні перевіряти не лише фінансову документацію, але й юридичні підстави для списання боргів. Це включає перевірку рішень судів або інших правових актів, що підтверджують безнадійність боргу.

Також, аудиторам слід забезпечувати, щоб суми резервів відображалися у фінансовій звітності відповідно до чинних стандартів і надавали реальну картину фінансового стану підприємства [12].

Аудит дебіторської заборгованості є тим засобом, що може визначити її достовірне відображення у фінансовій звітності, сприяти підвищенню якості зібраної інформації, прозорості та достовірності даних щодо розрахункових операцій, пов'язаних з реалізацією готової продукції, товарів робіт та послуг.

Висновки. Облік і аудит сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості полягає в тому, що ці процеси спрямовані на мінімізацію ризиків для підприємства та забезпечення точності фінансової звітності. Облік сумнівної дебіторської заборгованості вимагає створення резервів для покриття потенційних втрат, що забезпечує більш реалістичну оцінку активів підприємства. Безнадійна заборгованість списується після встановлення факту неможливості її стягнення. Аудит цих заборгованостей необхідний для підтвердження достовірності бухгалтерських записів, забезпечення дотримання стандартів обліку та оцінки ефективності управління заборгованістю.

Для вирішення цих проблем аудиту сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості необхідно впроваджувати сучасні методи оцінки ризиків, посилювати внутрішній контроль на підприємствах і забезпечувати чітке документування всіх операцій. Важливу роль також відіграє застосування стандартів бухгалтерського обліку та рекомендацій аудиторських організацій.

Список літератури

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 08.10.99 № 237. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text>
2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>
3. Цивільний кодекс України, від 16.01.2003 № 435-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова звітність", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 25.02.2000 р. № 39. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text>
5. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
6. Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16.07.99 р. № 996-XIV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
7. Брік С.В. Облік дебіторської заборгованості Дебет-Кредит, 2024. Вип. 39. URL: <https://online.dtk.ua/2024/39/77279>
8. Брік С.В. Облік сумнівної та безнадійної заборгованості: пам'ятка від редакції. Дебет-Кредит, 2024. Вип. 40. URL: <https://online.dtk.ua/2024/40/77340>
9. Олійник С. О. Особливості організації аудиту дебіторської заборгованості на підприємстві. Науковий огляд, 2018. Вип. 6. URL: <https://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/download/1589/1668>
10. Подмешальська Ю. В., Максимова К. С. Удосконалення методики аудиту дебіторської заборгованості. Агросвіт, 2019. Вип. 5. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/5_2019/14.pdf
11. Калінеску Т.В., Павленко І.В. Удосконалення обліку та аудиту дебіторської та кредиторської заборгованості на підприємствах. Інфраструктура ринку, 2018. Вип. 26. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/26_2018_ukr/59.pdf
12. Крупельницька І.Г. Дослідження сучасних особливостей обліку та контролю розрахунків з покупцями. Науковий погляд: економіка та управління, 2023. Вип. 2(82). URL: http://www.scientificview.umf.in.ua/archive/2023/2_82_2023/19.pdf

References (transliterated)

1. Natsionalne polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 10 «Debitorska zaborhovanist», zatverdzenyi Nakazom Ministerstva finansiv Ukrainy [National Accounting Regulation (Standard) 10 "Receivables", approved by Order of the Ministry of Finance of Ukraine] vid 08.10.99 no 237. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text>
2. Instruktisia pro zastosuvannia Planu rakhunkiv bukhhalterskoho obliku aktyviv, kapitalu, zoboviazan i hospodarskykh operatsii pidpriemstv i orhanizatsii, zatverdzheno Nakazom Ministerstva finansiv Ukrainy [Instructions on the application of the Chart of Accounts for accounting of assets, capital, liabilities and business operations of enterprises and organizations, approved by the Order of the Ministry of Finance of Ukraine] vid 30.11.1999 no 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>
3. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy [3. Civil Code of Ukraine], vid 16.01.2003 no 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
4. Natsionalne polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 25 "Sproshchena finansova zvitnist" [National Accounting Regulation (Standard) 25 "Simplified Financial Reporting"], zatverdzheno nakazom Ministerstva finansiv Ukrainy vid 25.02.2000 r. no 39. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text>
5. Podatkovi kodeks Ukrainy [Tax Code of Ukraine] vid 02.12.2010 r. no 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
6. Zakon Ukrainy "Pro bukhhalterskyi oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini" [Law of Ukraine "On Accounting and Financial Reporting in Ukraine"] vid 16.07.99 r. no 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
7. Brik S.V. Oblik debitorskoi zaborhovanosti. Debet-Kredyt [Accounting for receivables Debit-Credit], 2024. Vyp. 39. URL: <https://online.dtk.ua/2024/39/77279>
8. Brik S.V. Oblik sumnivnoi ta beznadiinoi zaborhovanosti: pamiatka vid redaktsii. Debet-Kredyt [Accounting for Doubtful and Bad Debts: A Note from the Editor. Debit-Credit], 2024. issue 40. URL: <https://online.dtk.ua/2024/40/77340>
9. Oliinyk S. O. Osoblyvosti orhanizatsii audytu debitorskoi zaborhovanosti na pidpriemstvi [Features of organizing an audit of receivables at an enterprise.]. Naukovyi ohliad, 2018. issue 6. URL: <https://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/download/1589/1668>
10. Podmeshalska Yu. V., Maksymova K. S. Udskonalennia metodyky audytu debitorskoi zaborhovanosti [Improving the methodology for auditing accounts receivable]. Ahrosvit, 2019. issue 5. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/5_2019/14.pdf
11. Kalinesku T.V., Pavlenko I.V. Udskonalennia obliku ta audytu debitorskoi ta kredytorskoi zaborhovanosti na pidpriemstvakh [Improving accounting and auditing of receivables and payables at enterprises]. Infrastruktura rynku, 2018, issue 26. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/26_2018_ukr/59.pdf
12. Krupelnytska I.H. Doslidzhennia suchasnykh osoblyvostei obliku ta kontroliu rozrakhunkiv z pokuptsiamy [Research into modern features of accounting and control of payments with customers]. Naukovyi pohliad: ekonomika ta upravlinnia [Scientific view: economics and management], 2023. issue 2(82). URL: http://www.scientificview.umf.in.ua/archive/2023/2_82_2023/19.pdf

Надійшла (received) 11.12.2025

Прийнята до друку (accepted) 29.12.2025

Опублікована (published) 02.01.2026

Відомості про авторів / About the Authors

Брік Світлана Володимирівна (Brik Svitlana) – кандидат економічних наук, доцент, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», доцентка кафедри обліку і фінансів; м. Харків, Україна; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5411-4885>; e-mail: Svitlana.Brik@khp.edu.ua

Фальченко Олена Олександрівна (Falchenko Olena) – кандидат економічних наук, доцент, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», доцентка кафедри обліку і фінансів; м. Харків, Україна; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8441-2894>; e-mail: Olena.Falchenko@khp.edu.ua